

Rola kultury i dziedzictwa w promocji regionu i przyciąganiu inwestycji

1. Wstęp

Województwo kujawsko-pomorskie to region z bogatą historią. By to zobrazować wystarczy przypomnieć, że na jego terenie znajdują się takie atrakcje turystyczne jak średniowieczne miasto w Toruniu (obiekt UNESCO), pomniki historii (rezerwat archeologiczny Biskupin, stare miasto w Chełmnie, zespół tężni i warzelni soli w Ciechocinku wraz z parkami Tężniowym i Zdrojowym, zespół zabytkowych spichlerzy wraz z panoramą od strony Wisły w Grudziądzu, zespół dawnego klasztoru Norbertanek w Strzelnie oraz katedra pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Włocławku) oraz liczne zabytki, takie jak grobowce kujawskie w Wietrzychowicach, kolegiata p.w. św. Piotra i Pawła w Kruszwicy, zamek krzyżacki w Radzynie Chełmińskim, katedra Świętej Trójcy w Chełmży, kalwaria w Pakości, sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Pieraniu, klasztor bernardynów i sanktuarium Matki Bożej Skępskiej, zespół pałacowo-ogrodowy w Lubostroniu, twierdza w Toruniu oraz Collegium Minus UMK².

Opracowanie Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu wskazuje atuty województwa, którymi są: położenie w centrum Polski, dobry dostęp do infrastruktury społecznej, bogate zaplecze kulturowo-badawcze, bogactwo kulturowe i walory przyrodnicze, wysoko rozwinięte rolnictwo, tradycje przemysłowe, dobre warunki do rozwoju energetyki

¹ Michał Adam Szymański – prawnik, absolwent Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego, a także Szkoły Prawa Słowackiego realizowanej na Uniwersytecie Jagiellońskim oraz Szkoły Prawa Ukraińskiego realizowanej na Uczelni Łazarskiego w Warszawie. Aktualnie student Studiów Podyplomowych „Prawo Ochrony Środowiska” oraz Studiów Podyplomowych „Transformacja Energetyczno-Klimatyczna. Prawo Odnawialnych Źródeł Energii” na Uniwersytecie Wrocławskim oraz Studiów Podyplomowych „Prawo nowoczesnych technologii” na Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie. W przeszłości związany m. in. z administracją publiczną (Ministerstwo Sprawiedliwości), sektorem rolnych (jako analityk prawny w Instytucie Gospodarki Rolnej) i medialnym (m. in. portalem Świat Rolnika) oraz licznymi organizacjami pozarządowymi. Autor licznych publikacji naukowych z zakresu nauk prawnych - w językach polskim, angielskim oraz włoskim.

² <https://www.gov.pl/web/kultura/kujawsko-pomorskie2> (dostęp on-line: 19.12.2023).

odnawialnej oraz obecność ośrodków wspierających przepływ nowoczesnych rozwiązań z nauki do przemysłu³. Czynniki te mogą pozytywnie wpływać na gospodarkę, np. na innowacje czy pojawianie się nowych przedsiębiorców.

Niniejszy tekst ma na celu ukazanie roli kultury i dziedzictwa narodowego w promocji regionu oraz w przyciąganiu do województwa inwestorów. Omawiam przykładowe działania na rzecz promocji regionu oraz inwestycje, by następnie zasugerować wybrane działania które, w moim odczuciu, mogą pozytywnie wpłynąć na rozwój ekonomiczny województwa.

2. Promocja regionu kujawsko-pomorskiego za pośrednictwem kultury i dziedzictwa narodowego

Przyjęta w 2020 roku i realizowana przez Kujawsko-Pomorską Organizację Turystyczną „Strategia marki Kujawy” wskazuje, że mocną stroną regionu są „miejsca, obiekty, legendy o charakterze ikonicznym z punktu widzenia tożsamości narodowej Polaków – Mysia Wieża, Gopło, Strzelno, król Popiel, Piast Kołodziej, Płowce”, „zabytki romańskie i gotyckie” czy folklor kujawski. Rozwój regionalny odbywać ma się na trzech poziomach, a są to wizerunek marki (stworzenie wizerunku Kujaw), turystyce oraz tożsamości regionalnej. W szczególności strategia zwraca uwagę na tzw. „srebrną turystykę” tj. przyciąganiu turystów w wieku senioralnym, a także na trend turystyczny polegający na poszukiwaniu nowych atrakcji, turystyce zrównoważonej i lokalnej. W przypadku seniorów wydzielić można trzy podgrupy turystów a są nimi kuracjusze, seniorzy aktywni oraz grupy senioralne⁴.

W 2021 roku w Toruniu utworzone zostało przez samorząd województwa Kujawsko-Pomorskie Centrum Dziedzictwa w Toruniu. Jednym z celów instytucji jest prowadzenie działalności promocyjnej. W ramach działań współpracuje ono z innymi instytucjami życia publicznego, organizacjami pozarządowymi, mediami oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność kulturalną⁵. Innym działaniem prowadzonym przez samorząd

³ H. Godlewska-Majkowska, A. Komor, T. Pilewicz, D. Turek, P. Zarębski, M. Czernecki, M. Typa, *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2017. Województwo kujawsko-pomorskie*, Warszawa 2017, s. 5.

⁴ <http://k-pot.pl/wp-content/uploads/2020/09/1-i-11-Kujawy-strategia-marki-2019.pdf> (dostęp on-line: 19.12.2023).

⁵ <https://kpcd.com.pl/> (dostęp on-line: 19.12.2023).

celem troski o kulturę i dziedzictwo narodowe jest marszałkowski program ochrony zabytków⁶.

Z kolei na poziomie miast warto odnotować jest zaktualizowana Strategia rozwoju kultury miasta Torunia do 2030 roku. Przyczyną jej przyjęcia były, między innymi, starania miasta o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2029. Strategia opiera się na trzech filarach, którymi są współpraca, otwartość oraz przedsiębiorczość, które stanowią podstawy dla trzech celów strategicznych a są nimi:

1. Inicjowanie różnorodnych wydarzeń artystycznych;
2. Aktywizacja kulturowa mieszkańców;
3. Poszerzanie przestrzeni dla działalności kulturalnej.

Strategia wyraźnie wskazuje, że „kultura jest dla Torunia najważniejszym motorem rozwoju miasta i jego mieszkańców, w powiązaniu z ruchem turystycznym powodowanym ciekawą i przyciągającą ofertą kulturalną”⁷.

Przykładem wydarzeń, które mają na celu promocję regionu, może być Festyn Archeologiczny, który co roku jest organizowany w Biskupinie. Impreza przyciąga turystów nie tylko z Polski, ale również z zagranicy⁸. Osada jest zresztą jednym z obiektów w kujawsko-pomorskim, które zostały przeniesione do świata wirtualnego, tj. do gry komputerowej Minecraft⁹.

Ważnym elementem dbałości o dziedzictwo narodowe jest pamięć o polskiej wsi. W województwie kujawsko-pomorskim znajdują się: Muzeum Etnograficzne w Toruniu (jedno z trzech największych muzeów etnograficznych w Polsce), Park Etnograficzny w Toruniu, Park Etnograficzny w Kaszczorku, Muzeum Etnograficzne przy Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej i Kujawskiej we Włocławku, Kujawsko-Dobrzyński Park Etnograficzny w Kłóbce, Muzeum

⁶ <https://kujawsko-pomorskie.pl/aktualnosci/pomniki-historii-na-kujawach-i-pomorzu/> (dostęp on-line: 19.12.2023).

⁷ <https://www.konsultacje.torun.pl/pl/aktualizacja-strategii-rozwoju-kultury-miasta-torunia-do-2030-r> (dostęp on-line: 19.12.2023).

⁸ <https://kujawsko-pomorskie.pl/aktualnosci/xxv-jubileuszowy-festyn-archeologiczny-w-biskupinie/> (dostęp on-line: 19.12.2023).

⁹ <https://culture.pl/en/gallery/kujawsko-pomorskie-voivodeship-in-minecraft-image-gallery> (dostęp on-line: 19.12.2023).

Borów Tucholskich, Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy, Muzeum Ziemi Mogileńskiej w Chabsku oraz Muzeum Ziemi Krajeńskiej w Nakle¹⁰.

Dodatkowo warto przypomnieć, że z regionem związanych jest szereg postaci historycznych które, w ramach polityki pamięci, są promowane tak przez region, jak i przez władze centralne. Najlepszym przykładem jest tu, oczywiście, Mikołaj Kopernik, którego 550. urodziny były celebrowane w tym roku. Z tej okazji podejmowano liczne inicjatywy, między innymi z inicjatywy gminy miasta Toruń¹¹. Ważnym wydarzeniem był finansowany ze środków Ministra Edukacji i Nauki Światowy Kongres Kopernikański. Warto odnotować zresztą, że impreza organizowana była przez trzy uniwersytety – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie oraz Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie¹². Skądinąd pamiętać należy o tym, że Kraków jest najważniejszym miastem turystycznym w Polsce – być może warto byłoby zastanowić się w przyszłości nad tym, czy jest możliwe rozwinięcie współpracy pomiędzy Toruniem i dawną stolicą Polski celem wspólnej promocji pamięci o polskim astronomie, co mogłoby w pozytywny sposób wpłynąć na zwiększenie rozpoznawalności Torunia wśród zagranicznych turystów a tym samym przełożyć się na wzrost zainteresowania rodzinnym miastem naukowca.

W ostatnich latach podejmowano liczne inicjatywy mające wspierać rozwój kultury w regionie. Pochodziły one, w dużej mierze, ze środków którymi dysponuje Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Jak tłumaczył we wrześniu 2023 roku ówczesny minister kultury Piotr Gliński: „inwestycje w kulturę to są najbardziej efektywne decyzje, jakie można sobie wyobrazić. Pieniądze zainwestowane w kulturę to jest z jednej strony wzrost gospodarczy i na to są bardzo mocne argumenty w liczbach, ale jest to także olbrzymia korzyść wspólnotowo-duchowa, tożsamościowa”¹³.

3. Podsumowanie

Kultura i dziedzictwo narodowe są wielkim bogactwem regionu. Posiada on z tego powodu duży potencjał turystyczny, dlatego, dla rozwoju województwa, niezbędnym jest

¹⁰<http://www.aktywnawies.pl/skanseny-i-muzea-etnograficzne-w-województwie-kujawsko-pomorskim,k55,11.html> (dostęp on-line: 19.12.2023).

¹¹ <https://www.torun.pl/pl/kopernik550> (dostęp on-line: 19.12.2023).

¹² <https://kopernik550.umk.pl/> (dostęp on-line: 19.12.2023).

¹³<https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spoleczenstwo/kujawsko-pomorskie-minister-glinski-inwestycje-w-kulture-sa-najbardziej-efektywne,487612.html> (dostęp on-line: 19.12.2023).

wspieranie działań zmierzających ku zwiększaniu jego turystycznej atrakcyjności. Jest to jeden z głównych, obok rolnictwa, obszarów gospodarki, który może budować siłę regionu. Skądinąd odnotować warto, że województwo posiada potencjał ku rozwojowi agroturystyki¹⁴ - nic nie stoi na przeszkodzie by łączyć obie te sfery tj. przedstawiać turystom (np. seniorom) region jako miejsce spokojnego wypoczynku na łonie natury, w trakcie którego można zobaczyć zarówno życie polskiej wsi, jak i wybrane atrakcje turystyczne, takie jak np. Biskupin.

W szczególności, w realiach tzw. czwartej rewolucji przemysłowej, warto jest myśleć o wspieraniu innowacji mających na celu stosowanie nowoczesnych narzędzi które sprawią, że atrakcje turystyczne staną się jeszcze bardziej atrakcyjne. Przykładowo – warto myśleć o dalszym rozwijaniu wykorzystania VR. Kujawy odgrywały niezwykle ważną rolę w średniowiecznej Polsce – być może warto byłoby podjąć starania aby w grach wideo poświęconych średniowieczu pojawiały się np. lokalizacje z kujawsko-pomorskiego? Jest to możliwe zresztą nie tylko poprzez wspieranie procesu nowych gier wideo ale również poprzez np. tworzenie map do popularnych, istniejących już gier komputerowych (np. Stronghold) oraz umieszczanie informacji na temat takiej inicjatywy w środowiskach fanowskich. Takie inicjatywy mogą być skutecznie wykorzystywane do zwiększania zainteresowania kulturą i dziedzictwem regionu, a także wpływać pozytywnie na rozwój turystyki.

W ostatnich latach obserwować można zwiększenie zainteresowania tematyką Słowiańszczyzny. Województwo kujawsko-pomorskie, z oczywistych względów, posiada duży potencjał który można wykorzystywać do promocji historii regionu. Oczywiście bardzo ważnym obiektem, który może wspierać tego typu działania, jest Biskupin – choć jest to, oczywiście, osada związana z kulturą łużycką, to z powodzeniem może być wykorzystywana również w projektach poświęconych wczesnośredniowiecznej historii Polski, czego najlepszym dowodem było wykorzystanie tej lokacji przez Jerzego Hoffmanna w filmie „Stara Baśń”.

Wybrane elementy kultury i dziedzictwa mogą być wykorzystywane z powodzeniem w ramach polskiej polityki pamięci. Pamiętać należy o tym, że istnieje Polska Fundacja Narodowa, mająca na celu podejmowanie działań na rzecz promocji Polski na arenie

¹⁴ S. Zawisza, K. Buczkowska, *Ocena działalności agroturystycznej w województwie kujawsko-pomorskim na tle innych regionów Polski*, „Zagadnienia doradztwa rolniczego”, 2015, nr 4, t. 82, s. 46.

międzynarodowej. Być może władze samorządowe powinny podjąć współpracę z PFN celem podjęcia inicjatyw upamiętniających np. Mikołaja Kopernika?

Wzrost zainteresowania regionem wpłynie korzystnie na rozwój gospodarczy, nie tylko poprzez wzrost zainteresowania kujawsko-pomorskim jako celem wycieczek, ale również m. in. przyciągając nowe inwestycje. Doskonałym przykładem jest, przywoływany przed chwilą, Kraków, który jest dziś nie tylko „kulturalną stolicą Polski”, ale również ważnym ośrodkiem branży IT. Z czego to wynika? Miejsca, w których nakłady na kulturę są wysokie, są miejscami w których zadowolenie z życia i jego jakość są wysokie. Dla wielu pracowników wysokość zarobków jest ważnym, ale nie jedynym kryterium decydującym o gotowości do zamieszkania w danym miejscu. Dostępność usług publicznych, jakość edukacji, obecność terenów zielonych i podejście władz lokalnych do środowiska czy wreszcie atrakcyjność funkcjonujących instytucji kultury – to czynniki, które dziś mają znaczenie dla pracowników. Dla województwa kujawsko-pomorskiego, a w szczególności dla Torunia, jest to ogromna szansa.